

*Дячок Світлана Олександрівна,
кандидат філологічних наук, директор,
учитель-методист української мови та літератури,
Лицей №1 м. Хоростків Хоростківської міської ради
Тернопільської області*

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ І ЗДОБУВАЧОК ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ДО STREAM-ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

У сучасному світі інформаційні технології та креативні підходи до навчання успішно відіграють важливу роль у формуванні ключових компетентностей. Освітній процес потребує інноваційних рішень, які не тільки сприяють освоєнню знань, а й розвивають критичне мислення, творчість, комунікацію та співпрацю. Одним із перспективних підходів є використання STREAM-технологій (Science, Technology, Reading/Writing, Engineering, Arts, Mathematics), які інтегрують різні галузі знань і дозволяють учням та ученицям креативити. На уроках літератури STREAM-методика відкриває широкі можливості для формування ключових компетентностей. Залучення учнів та учениць до таких технологій дозволяє не лише поглибити їхні знання про літературні твори, а й сформувати навички роботи із художнім текстом та на основі прочитаного, проаналізувавши, критично осмисливши, створити власний неповторний продукт. Література стає платформою для інтеграції технологій, мистецтва та творчих завдань, що дає змогу стимулювати інтерес до навчання та допомагати учням та ученицям розвиватися.

Молоде покоління варто готувати до майбутнього уже зі шкільних років. Окрім аналітичного та критичного мислення, формувати креативне! Україні потрібні не люди-роботи (активність ІІІ-технологій у різних професіях це показала), а креативні працівники, із критичним та медіаграмотним мисленням. А ці всі аспекти ми, педагоги, успішно закладаємо саме на уроках літератури.

До теми STEM-технологій саме в літературі звертаються сміливо налаштовані науковці та методисти [3]. Є серед педагогів когорта тих, хто впевнено торує цей шлях саме на уроках мовно-літературної галузі. Тож, як показує практика, це дієво. Запrezentовані напрацювання в науково-методичній та навчальній літературі.

Так, у підручнику «Українська література» для 5 класу НУШ Олесі Калинич та Світлани Дячок (за науковою редакцією професора Юрія Ковбасенка) після тексту казки «Яйце-райце» подана інформація про професії майбутнього, які визначає Національне агентство кваліфікацій. Зрозумілим є те, що неможливо знати, яким буде майбутнє, але навчаючи молоде покоління, педагоги із упевненістю стверджують, що без науки, технологій, інженерії та математики, які тісно пов'язані із читацькою компетентністю, воно немислиме. І тут же автори пропонують завдання п'ятикласникам та п'ятикласницям: «Доведи, що вивчення української літератури важливе для кожного спеціаліста будь-якої професії як сучасності, так і майбутнього» [1, с.35]. Також автори скеровують гімназистів до форзацу і пропонують скористатися алгоритмом, що в Додатку 5. До речі, саме вміння працювати із алгоритмами, схемами формується в процесі впровадження STEM-технологій.

Уже через декілька сторінок, у підручнику, запропоновано учням і ученицям виконати проєктну роботу на тему «Цілющі властивості рослин із грядки Мар'яни» (за твором Лесі Українки «Лелія»). У жодному разі ми не заперечуємо розвиток медицини, лише підкріплюємо знання та практичні вміння українськими звичаями та традиціями в цій галузі. Напевно, не буде зайвим наголосити, що рослини, які ростуть на території України (на клумбах, у лісах, на полянах, на грядках, урешті у вазонах), мають лікувальні властивості. Але лише правильно і вчасно їх зібравши, промивши і просушивши, ми матимемо якісний лікарський засіб. В електронному додатку до підручника подано процес сушіння, зберігання та сортування рослин на Поділлі одним із відомих підприємців. Учні та учениці, переглянувши запропонований матеріал, із цікавістю виконують завдання проєктної роботи [1, с. 62] та спробують себе в цій діяльності.

Завданнями, які водночас формують інформаційно-комунікаційну, підприємницьку компетентності і розвивають креативне мислення, це створення у 3-D форматі пам'ятника тому чи тій письменнику чи письменниці або облаштуванню кімнати, у якій би митець чи мисткиня жили в наш час. Використовуються найпростіші комп'ютерні програми на уроках і під час виконання домашніх завдань із української літератури. Так повільними, але

впевненими кроками прямуємо до успішного працевлаштування випускників і випускниць закладів освіти у майбутньому.

Концепція створення підручників авторського колективу сучасних педагогинь Олесі Калинич та Світлани Дячок із науковим керівником Юрієм Ковбасенко, полягає в тому, що розділи підручників української літератури розпочинаються із презентації результату того чи того виду мистецтва. Так, у підручнику 5 класу подано яскраві приклади витинанок українських мисткинь. А розділ «Україна і я» розпочинається світлиною, радо наданою для розміщення у підручнику педагогинею із Тернопільщини Марією Юрчишин, яка у 2021 році побувала у м.Дубай (ОАЕ) і зафіксувала презентацію українських витинанок на Всесвітній виставці EXPO-2021. На сторінках підручника подано вірш Кобзаря і Богдана Лепкого «Шевченкова верба», що також є вдалим матеріалом для формування ключових компетентностей із використанням STREAM-технологій.

Відповідно шестикласники і шестикласниці, розгортаючи підручник «Українська література», милуються петриківськими розписами, а семикласники і семикласниці – полотнами художниці Марії Голуб.

Після вивчення твору «Захар Беркут» Івана Франка у 7 класі, автори підручника пропонують гру [2, с.86], яку можна «залити» у зручну комп'ютерну програму, наприклад Scratch чи застосунок Canva тощо.

Діяльність, пов'язана із природничими науками та інженерією на уроках літератури, логічно може бути продовжена під час вивчення твору «Мене звали Варвара» Дзвінки Матіяш у 8 класі. Учням та ученицям пропонується прослідкувати за процесом – життям рослини, і обов'язково це зобразити за допомогою програмування, побудови графіків або проєктування зображень. На прикладі літературного твору аналогічне дослідження запрезентоване авторкою «Драconi, вперед!» Катериною Штанко, а відповідний уривок твору подано у підручнику для 7 класу «Українська література» [2, с. 238].

Щоби остаточно не загубитися у вирі інновацій та інтеграцій, учителям літератури варто не стояти осторонь, а почати на своїх уроках упроваджувати елементи STREAM-технологій. Так ми зуміємо через захоплення художнім текстом привернути увагу до природничо-математичних наук, сформувати всі ключові компетентності та, найважливіше, підготуємо конкурентноспроможних випускника і випускницю закладу освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калинич О., Дячок С. Українська література: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. // За редакцією проф. Ю.Ковбасенка. Тернопіль : Астон, 2022. 280 с.
2. Калинич О., Дячок С. Українська література : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти. // За редакцією проф. Ю.Ковбасенка. Тернопіль: Астон, 2024. 304 с.
3. Корицька Г., Долга У. Активізація пізнавальної діяльності здобувачів освіти засобами STEAM. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* 2023. № 7. С. 253-260.
4. Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2024/2025 навчальному році. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/928/92801/List_IMZO_Metodichni_rekomendaciyi_STEM-.pdf
5. STEM освіта – платформа для освітян щодо впровадження системних STEM-рішень для початкової та середньої школи на базі інноваційних програм Фінляндії, США та Ізраїлю. URL: <https://intboard.ua/pres-sluzhba/blog/stem-osvta-chomu-varto-zaprovaditi-v-kozhni-shkol/>

Копчак Ірина Василівна,
викладач – методист, викладач зарубіжної літератури,
Теребовлянський фаховий коледж
культури і мистецтв

МАРТІН ІДЕН – ГЕРОЙ-ОДИНАК (ЗА РОМАНОМ ДЖЕКА ЛОНДОНА «МАРТІН ІДЕН»)

На одному з екземплярів свого роману «Мартін Іден» Джек Лондон написав у квітні 1910 року: «Це – книга, яку не зрозуміла більшість критиків. Написана як обвинувачення індивідуалізму, вона була витлумачена, як обвинувачення соціалізму... Якби Мартін Іден був соціалістом, він би не загинув».

Роман Джека Лондона «Мартін Іден» починається з опису першого візиту головного героя до респектабельного буржуазного будинку Морзів, де він зустрічає Рут, сестру студента, якому він допоміг, також студентку